

DIGITAL AGENDA FOR EUROPE
A Europe 2020 Initiative

Bilişim 2014

CITEX'2014

TBD SİYASAL GÜNDEM 2020 ÇEVRE UZMANLIK GRUBU

ANKARA BİLİŞİM FUARI

6-9 KASIM 2014

www.bilisim.org.tr

www.bilisim.org.tr

www.citex.org

BİLİŞİM 2014-
31. ULUSAL BİLİŞİM Kurultayı
Ankara Bilişim Fuarı
6-9 Kasım 2014

“Sürdürülebilir Çevrenin Bil-Tek Yolu Var”

ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

7 Kasım 2014 Cuma Saat: 09:³⁰-12:³⁰

ÖZLEM İRİTAŞ

Çevre Yüksek Mühendisi

ERCAN KAPTANOĞLU

Elektronik Mühendisi

TBD Sayısal Gündem 2020 Çevre Uzmanlık Grubu
6 Kasım 2014

İçindekiler Tablosu

1. Giriş.....	2
2. Çalıştaya Katılanlar	2
3. Çalıştayda Görüşülen Konular	4
3.1. AB Sayısal Gündem 85-86 Nolu Eylemler ve Türkiye Değerlendirmesi	4
3.2. Sorunlar:	5
3.3. Çözüm Önerileri.....	6
4. Sonuç ve Değerlendirme:	6

1. Giriş

TBD 31. Bilişim Kurultayı kapsamında, koordinatörlüğünü Özlem İRİTAŞ ve Ercan KAPTANOĞLU' nun yaptığı Sayısal Gündem 21 Çevre Çalışma Grubu tarafından organize edilen "Sürdürülebilir Çevrenin BİL-TEK Yolu Var!" adlı çalıştay, 7 Kasım 2014 günü, ATO Congressium PESINUS salonda Özlem İRİTAŞ moderatörlüğünde 25 kişilik bir katılım ile gerçekleştirilmiştir.

Çalıştayda; Sayısal Gündem 21 hakkında bilgi verilmiş, çevre çalışma grubunun sorumluluk alanına giren 85 ve 86 nolu eylemler, eylemlerin ilgili olduğu konuların AB'deki durumu, Türkiye'deki durumu, konu ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri tartışılmış ve son olarak konu ile ilgili eylem önerileri ortaya konmuştur. Konular aşağıda başlıklar halinde verilmiştir.

2. Çalıştay Katılımcıları

Ad Soyad	E-Posta	Kurumu / İşyeri	Ünvan
Ahmet KAPLAN	akaplan@turksat.com.tr	TURKSAT	Genel Müdür Danışmanı
Ahmet KURTUL	ahmet.kurtul@arkakom.com	ArmakomBil. Tek.	Proje Yöneticisi
Arzu NURAY	arzunuray@gmail.com	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Şb. Md. V.
Aysun BOŞÇA	aysun.bosca@csb.gov.tr	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Uzman
Ercan KAPTANOĞLU	ercankaptanoglu@ogm.gov.tr	Orman Genel Müdürlüğü	Şube Müdürü
Ertuğrul Boza	eboza@kalkinma.gov.tr	Kalkınma Bakanlığı	Uzman
Ersin Taşçı	ersin.tasci@tbd.org.tr	TBD	TBD Yönetim Kurulu Üyesi
Etem AKGÜNDÜZ	eakgunduz@gmail.com	Orman ve Su İşleri Bakanlığı	Daire Başkanı
Fuat YILDIRIM	fuat.yildirim@ankara.bel.tr	Ankara Büyükşehir Belediyesi	Mühendis
Hande BİLİR	hande.bilir@tubitak.gov.tr	TÜBİTAK	Mekansal B.Tek. Birim Yön.
Hüseyin ŞENTÜRK	huseyinsenturk@tuik.gov.tr	TUİK	Takım Sorumlusu
İlhami AYDIN	ilhamiaydin@ogm.gov.tr	Orman Genel Müdürlüğü	Şube Müdürü
İsmail BELEN	ismailbelen52@gmail.com	GÖNDER	Yönetim Kurulu Başkanı
Mehmet SEÇİLMİŞ	msecilmisnj@yahoo.com	TÜBİTAK	Uzman Araştırmacı
Murat TEKİN	murat.tekin@csb.gov.tr	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilgisayar Müh.
Ömer HARMAN	omer.harman@ankara.bel.tr	Ankara Büyükşehir belediyesi	En-ver Şefi
Özer HINCAL	ozet.hincal@arvento.com	Arvento Mobil Sistemleri A.Ş.	Genel Müdür
Özgür SOLAK	ozgur.solak@csb.gov.tr	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Şube Müdürü
Özlem İRİTAŞ	oiritas@gmail.com	Orman ve Su İşleri Bakanlığı	Orman ve Su İşleri Uzmanı
Sare G. SEVİL	saresevil@gmail.com	TUBİTAK BİLGEM YTE	Uzman Araştırmacı
Sedat BAKICI	sbakici@tkgm.gov.tr	Tapu ve Kadastro Genel Md.	Daire Başkanı
Serdar KAÇKA	skacka@turksat.com.tr	Türksat A.Ş.	Araştırmacı
Serdar KÜPÇÜ	skupcu@turksat.com.tr	Türksat A.Ş.	Direktör
Tevfik VARDAR	t.vardar@gmail.com	Ankara büyükşehir Belediyesi	Şube Müdürü
Uğur ZEYDANLI	ugur.zeydanli@dkm.org.tr	Doğa koruma Merkezi	Başkan
Yaşar ÇELİK	ycecik@bir.net.tr	Yenilenebilir En.Çevre Der.	Başkan
Yaşar KELEKÇİ	yasar.kelekci@csb.gov.tr	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Şube Müdürü

3. Çalıştayda Görüşülen Konular

3.1. AB Sayısal Gündem 85-86 Nolu Eylemler ve Türkiye Değerlendirmesi

Sayısal Gündem eylemleri arasında yer alan 85 ve 86 nolu eylemlerin çevresel bilginin sınır ötesi paylaşımları konusunu ele aldığı, ancak eylemlerle ilgili yayınlanan raporlar incelendiğinde öncelikle daha çok ülkemizde de yaşanan veri toplanması/paylaşım ile ilgili sorunların çözülmeye çalışıldığı görülmektedir.

- Türkiye, eylemlerin sınır ötesi boyutu ve eylemlerin dayandığı Aarhus ve Espoo Sözleşmeleri konusunda;

“Sınır aşan Çerçeve ÇED Sözleşmesi (Espoo Sözleşmesi) ve Aarhus Sözleşmesine Ülkemiz henüz taraf değildir.

Her iki Sözleşmeye dair uyum ve uygulama Avrupa Birliği’ne katılım ile başlayacaktır. Direktifi tam uyumlaştıran tüm mevzuat çalışmalarını AB’ye katılımı için belirlenecek tarihten iki yıl önce sonuçlandıracaktır.

Buna mukabil, Espoo ve Aarhus Sözleşmelerine ilişkin uluslararası gelişmeler ve ilerlemeler Ülkemiz tarafından takip edilmekte ve çalışmalara katılım sağlanmaktadır”

şeklindeki resmi görüşünü ortaya koymuştur. Yani eylemlerin sınır aşan boyutu teknik olmaktan çok, siyasi bir konudur ve siyasi iradeyi ilgilendirmektedir.

- Buna mukabil, teknik tarafla ilgili olarak, ülkemizde halkın çevresel bilgiye erişiminin ve yargıya başvuru hakkının
- ✓ 4982- **Bilgi Edinme Kanunu** ve 25445 sayılı uygulama Yönetmeliği
- ✓ 5491- **Çevre Kanunu**’nun “Bilgi Edinme ve Başvuru Hakkı” Başlığını taşıyan 30. Maddesi
- ✓ 24 Ocak 2004 tarih ve 25356 sayılı **Başbakanlık Genelgesi**

ile sağlanmış olduğu düşünülmektedir.

- Ancak uygulamada yaşanan sorunların "çevresel veri ve bilgi"nin yetersizliği, her sektörde bulunmayışı, bulunanların standart ve güncel olmayışı, sürdürülebilir bir yaklaşım içermemesi nedeniyle ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Türkiye'nin Sayısal Çevre Gündeminin, Avrupa Birliği'ne benzer ancak kendine özgü hedefler ile, öncelikli olarak "sürdürülebilir çevre politikasının oluşumunu ve uygulanmasını" destekleyici eylemler içermesi gerektiği düşünülmektedir.

3.2. Sorunlar:

- Öncelikle "çevresel bilgi"nin tanımının yasal bir mevzuat çerçevesinde yapılmamış olması nedeniyle hangi veri/bilginin çevre ile ilgili olduğunun tüm taraflarınca ayrışmaması oluştu.
- Çevresel veri üreten, işleyen, kullanan/kullanıma sunan yani operasyonel işlemleri yürüten personelin kalifiye olmaması ve olanların sürekliliğinin sağlanamıyor olması en önemli sorunlardan biridir.
- Diğer sektörlerden ayrı olarak, çevre konusu en çok paydaşlı verinin üretildiği alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da verinin toplanması ve paylaşımı gibi konularda çok daha büyük bir yönetim planlaması gerektirmekte, başarılı uygulamaları zorlaştırmaktadır.
- Devlet tarafından üretilen veri, kendi kurumları/birimleri arasında bile paylaşılmak istenmemektedir. Bu durumun kişi ve kurumlardan bağımsız hale getirilerek, çevresel bilgiye ihtiyaç duyan tüm tarafların paylaşımına açılması gerekmektedir.
- Çevresel bilgi üretilirken, kurum/kuruluşların ticari sırlar, anlaşmalar vb gibi özel/gizli pek çok verisine de ulaşılabilir durumdadır. Paylaşım ve gizlilik koşullarının çok sağlam bir yapılandırma ile sağlanması gerekmektedir.
- Veri güvenliği ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır.
- Halkın erişimine de sunulan Çevresel Etki Değerlendirme Raporlarında verilen veriler gibi potansiyel pek çok çevre verisi aslında mevcut olmasına rağmen, gerçek veri olarak kullanılmamaktadır.
- Bilişim konusuna idari yönden önem verilmemektedir. Kamu bilişim yöneticisi eksikliği hissedilmektedir.
- İzleme ve değerlendirme sistemlerinin doğru yapılandırılması ve sayılarının artması gerekmektedir.
- Kurulan sistemlerin birbiriyle "konuşamaması" sıkıntıyı arttırmaktadır.
- İhtiyaçlar tam belirlenmeden toplanan ve paylaşımına açılan verilerin, bir bilgi oluşturmak için çok fazla olduğu, gereksiz verilerle sistemlerin tıkanıp ve bilgiye ulaşmanın zorlaştığı,
- Veri sözlüğü bulunmamasının, benzer amaçlarla toplanan ve aslında aynı olan verilerin, pek çok kurum tarafından tutulduğu ve bunların güncelliği vb durumu hakkında karmaşa yaşandığı belirtilmektedir.
- Çevre ile ilgili kurumlarda sıkça yaşanan yapısal değişimler, çevresel bilginin üreticisi-kullanıcısı-altyapısı gibi pek çok değişkeni çok derinden etkilemektedir.
- Yürütülen pek çok proje bulunmakta, ancak bunlar arasında eşgüdüm sağlanamamaktadır.

3.3. Çözüm Önerileri

- Çevresel verinin bir mevzuat dahilinde tanımının yapılması,
- Veri güvenliği ile ilgili adımlar atılmalı, hangi kurumda hangi veri var belirlenmeli, sağlıklı alt yapı kurulmalı
- Çevre ile ilgili bilgi sistemlerinde yer alan operasyonel kişiler iyi yetiştirilmeli, uzmanlaşmalı, kurumsal süreklilikleri sağlanmalı, uygulama en uç birimlere kadar yaygınlaştırılmalı,
- Çevresel verinin sağlıklı şekilde üretilmesi ve toplanması sağlanmalı,
- Kurumlar arasında organik bağ sağlanmalı,
- Veri paylaşımı konusunda yine mevzuat dahilinde paylaşım protokolleri oluşturulmalı, standart politikalar belirlenmeli,
- Veriler coğrafi tabanlı olarak toplanmalı,
- Tüm bu çalışmalar e-devlet uygulamaları konusunda üst yönetimi oluşturmak üzere görevlendirilen, büyük resmi görebilen, veri kalitesi, güvenliği, standardı ve birlikte çalışabilirlik gibi temel konuları çalışan bir çatı kurum eliyle ve devlet koordinatörlüğünde, STK ve özel sektörün de katkılarıyla yapılmalıdır.

4. Sonuç ve Değerlendirme:

Çevre konusunun konuttan endüstriye, hayatın her alanında yaşamını sürdüren ve hava-su-toprak-doğal alanlar gibi ortamlarla alış-verişte bulunan her kişi, kurum ve kuruluş ile bir şekilde ilintili olması nedeniyle aslında konunun muhatabı olmayan hiçbir kişi/kurum/kuruluş düşünülemez. Tüm bu unsurlar bir şekilde ya çevresel verinin kaynağı yada kullanıcısı durumundadır. Teorik olarak, tüm kurumların doğal kaynaklar ile ilgili veri/bilgileri göz önünde tutması gerekir.

Tüm unsurları ile çevrenin iyi durumunun, bu durumun ne derecede bozulduğunun belirlenmesi ve alınan önlemlerin yeterliğinin sorgulanmasında ICT teknolojilerinin kullanımı her geçen gün artmaktadır. Gerek yerel ve ulusal, gerekse küresel ölçekteki politikalar artık "bilgi"ye dayalı olarak oluşturulmaktadır. Ülkenin ekonomi, sağlık, ticaret, ulaşım, doğal kaynak yönetimi politikalarını üreten tüm kurumları, "çevresel bilgi"yi kullanmak durumundadır. Sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir çevre ile mümkündür.

Ülkemizde çevresel veri konusundaki sorunların, doğruluk, geçerlilik, güvenilirlik, güncellik, tamlık, ilgililik, kıyaslanabilirlik gibi genel kriterler anlamında diğer sektörlerle hemen hemen aynı olduğu, ancak en geniş paydaş aralığı ve veri alanı ile yönetiminin daha zor oluşu değerlendirilmektedir.

Avrupa Komisyonu'nun 2013'te yayınladığı belgede¹ bahsedilen 7 temel özelliğe;

- 1- Olabildiğince kaynağında yönetilmesi,
- 2- Bir kez toplanıp pek çok amaç için diğer kullanıcılar ile paylaşılması,
- 3- Raporlama yükümlülüklerini kolaylıkla yerine getirmek üzere kullanışlı olması,

¹ "EU Shared Environmental Information System Implementation (SEIS) Outlook"

<http://www.geospatialworldforum.org/2013/presentation/Stefan%20Jensen.pdf>

- 4- Yeni politikalar oluşturmak için her seviyedeki son kullanıcının erişimine hazır olması,
 - 5- Çevrenin durumunu yansıtacak karşılaştırmalar yapmayı sağlayacak ve uygun coğrafi ölçekli şekilde erişilebilir olması,
 - 6- Halkın katılımını sağlayabilmek üzere tümüyle kamuya açık olması,
 - 7- Yaygın, bedelsiz ve açık yazılım standartları ile desteklenmiş olması”
- Özelliklerine sahip bir çevre bilgi sisteminin oluşturulması gerektiği düşünülmektedir.
- Türkiye’de, veri ve bilginin yönetimine ilişkin tüm bu çalışmaların üst ölçekli politikayı oluşturmak üzere görevlendirilmiş, tüm kurumlar üzerinde söz sahibi olabilecek Başbakanlığa bağlı ve özel statüye sahip bir çatı kurum eliyle yürütülmesinin gerektiği, çevresel bilgi konusunun da bu kurum tarafından özel olarak değerlendirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Oluşturulacak bu kurumun çalışmalarında STK’lar ve özel sektör ile işbirliğini üst düzeyde tutmasının, uygulamayı kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Kısa Vadede/2015-2016 döneminde yapılabilecekler:

1. Önümüzdeki yıl yapılacak seçimlerin bu konunun daha hızlı çalışılabilmesi için bir fırsat olarak değerlendirilebilir. “Bilgi yönetimi” , özellikle de doğal afetlerden, ekonomiye kadar her alanı ilgilendiren çevresel bilginin yönetimi konusunun partilerin seçim programına alınması için bir çağrı yapılabilir. Bilgi yönetimi için yukarıda bahsedilen “üst kurumun” kurulmasının önemine dair bir çalışma yapılabilir.
2. Çevresel bilgi konusunun önemine binaen, TBMM bünyesinde bir araştırma komisyonu kurulması için çalışma başlatılabilir.
3. Politika üreten kurumların, çevresel bilgi konusundaki farkındalıklarını arttırmak üzere bir dizi çalışma yürütülebilir.
4. Kalkınma Bakanlığı’nın hazırladığı plan ve programlara “çevresel bilgi” konusunun girmesi sağlanabilir.
5. Konu özelinde bir eylem planı oluşturmak üzere proje başlatılabilir, ancak bu projenin de yine bir devlet kurumu eliyle yapılmasının sonuca ulaşmakta daha etkili olacağı düşünülmektedir.